

Aanbod Laika Begeleidingstraject (Hoog)begaafdheid

SAMENWERKINGSVERBAND WATERLAND
PRIMAIR ONDERWIJS

Bij hoogtij liggen alle schepen hoger

Met Laika werk je aan je professionalisering als leerkracht.

Wordt er op jouw school gewerkt met b.v. IPC, thematisch werken, gepersonaliseerd onderwijs, onderzoekend leren en/of wetenschap & technologie, dan sluit de begeleiding van Laika hierbij op maat aan.

Je leert welke vragen je kunt stellen om je leerling uit te dagen, hoe je passend(er) onderwijsaanbod samenstelt, welke leerkrachtrol je op welk moment inzet en hoe je meer leerlingen bereikt in dezelfde tijd.

Met Laika werk je aan je professionalisering als school. Je leert met elkaar een doorlopende leerlijn voor goede, begaafde en hoogbegaafde leerlingen samen te stellen en te onderhouden.

“A rising tide lifts all boats”
President Kennedy

contact

- **Linda Hogenberg**
l.hogenberg@opspoor.nl
- **John Kroon**
johnkroon@t-kofschip.nl
- **Irma Smit**
irmas@opso-purmerend.nl
- **Maaike Twijzel**
m.twijzel@opspoor.nl
- **Ans Zondervan**
ans@opso-purmerend.nl

Aanbod Laika Begeleidingstraject (Hoog)begaafdheid

studiedagen/ workshops / groepsbezoeken / intervisie / individuele begeleiding

- Protocol: DHH, van Quicksan tot prioriteren educatieve behoefte: leertijdverkorting, eerste leerlijn; leerling blijft in de klas en tweede leerlijn; leerling gaat ook naar Vostok
- (Hoog)begaafdheid; theoretische onderbouwing
- Herkennen leer- en persoonlijkheidseigenschappen/ observeren/ signaleren
- Compacten/ Verrijken
- Rijke leeromgeving; ondersteunen/ stimuleren/ uitdagen
- Spelbegeleiding in hoeken
- Routines Taal en Rekenen
- Communiceren met kinderen en ouders; Veranderingsgericht Werken (VGW)
- Onderpresteren
- Coöperatief leren
- Denkvaardigheden van eenvoudig naar complex o.a. gebaseerd op de Taxonomie van Bloom
- Onderzoekend leren
- Executieve vaardigheden/ werk- leerstrategieën/ Leren leren
- Leerstijlen/ leerkrachtstijlen; leerkracht/ coach/ mentor/ begeleider
- Portfolioleren; rubrieken (leerling eigenaar maken van zijn leerproces)
- Differentiëren naar boven (rising tide);
- Piramide van zelfstandigheid; van zelf werken naar zelfstandig werken, zelfstandig leren en ... zelfverantwoordelijk leren
- (Hoog)begaafd en speciaal (faalangst, perfectionisme, dyslexie, ad(h)d, autisme)
- Filosoferen
- Alternatieve onderwijsarrangementen
- Mindset

Overeenkomst (voorbeeld)

SAMENWERKINGSVERBAND WATERLAND
PRIMAIR ONDERWIJS

Begeleidingstraject (Hoog)begaafdheid

Overzicht afspraken 20..- 20..

Gesproken met:

Datum:

Datum	Tijd	Soort bijeenkomst	Wie?
Dinsdag 19 september 2017	14.45 – 16.00	Overleg met 2 teamleden erbij over het traject	
Woensdag 4 oktober 2017	14.45 – 16.45	Startbijeenkomst met hele team	
Woensdag 29 november 2017	14.45 – 15.15 14.45 – 15.15	Workshop midden- bovenbouw Workshop onderbouw	
Dinsdag 12 december 2017	Vanaf 11.00 uur Vanaf 12.00 uur	Groepsbezoeken + Intervisie om 14.45 Groepsbezoeken + intervisie om 14.45	
Vrijdag 15 december 2017	Vanaf 12.00 uur	Groepsbezoeken + intervisie om 14.45	
Woensdag 7 februari 2018	14.45 – 15.15 14.45 – 15.15	Workshop midden- bovenbouw Workshop onderbouw	
Vrijdag 9 maart 2018	Vanaf 11.00 uur	Groepsbezoeken + Intervisie om 14.45	
Maandag 23 april 2018	14.45 – 15.15 14.45 – 15.15	Workshop midden- bovenbouw Workshop onderbouw	
Dinsdag 29 mei 2018	Vanaf 11.00 uur Vanaf 12.00 uur	Groepsbezoeken + Intervisie/ evaluatie om 14.45 Groepsbezoeken + intervisie/ evaluatie om 14.45	

Afspraken Laika begeleiding workshops, intervisie, groepsbezoek:

- De bouwcoördinator (IB of andere contactpersoon) stuurt een week van tevoren een rooster met de tijden en namen van het groepsbezoek door.
- Bij de workshops en of studiedagen is altijd een IB-er of iemand van de directie aanwezig.
- De intervisiegesprekken zijn alleen voor de leerkrachten die een groepsbezoek hebben gehad. De leerkracht brengt dan zelf een punt in wat hij/zij graag wil bespreken.
- Na de workshops bespreekt men in de bouw wat de volgende leervraag en actiepunten worden voor de komende periode, gevolgd door de groepsbezoeken.
- Voor het groepsbezoek is de leervraag en activiteit per leerkracht doorgegeven aan de coach van Laika.

Groepsbezoeken met intervisie

De groepsbezoeken

De groepsbezoeken zijn gebaseerd op de vorm van ondersteunende co-teaching. Ze zijn op de volgende manier opgezet:

De leraar heeft een leervraag (HKI). Bijvoorbeeld: *Hoe kan ik het verrijkingsmateriaal voor mijn begaafde leerling effectief inzetten tijdens mijn taalles.*

De leraar geeft de les aan zijn groep en zorgt ervoor dat hij zijn leerdoel (effectief inzetten verrijkingsmateriaal) hierin meeneemt.

De co-teacher is tijdens de les aanwezig in de klas en draait de les mee. Zij zal door middel van kleine interventies; spiegelen, vragen stellen en korte stukjes modellering de leraar ondersteunen bij zijn leerproces. De co-teacher observeert alleen na overleg.

Essentiële elementen

- Wederzijdse interactie: leraar en co-teacher spelen op elkaar in en staan open voor elkaars suggesties.
- Positieve onafhankelijkheid: beiden zijn verantwoordelijk en evenwaardig aan elkaar om de gestelde doelen te bereiken.
- Individuele aanspreekbaarheid: co-teaching wordt pas effectief als beiden zich actief inzetten en lerend zijn.
- Reflecteren: samen bijstellen van de leervraag, verwachtingen en doelen, zie ook hieronder bij uitleg intervisie

De Intervisie

Na iedere reeks van groepsbezoeken is er een gezamenlijke intervisie aan het eind van de ochtend of middag. Deze zal ongeveer 45 minuten duren.

Intervisie is collegiale coaching, gericht op vergroting van de eigen professionaliteit. De leraren delen met elkaar hun ervaringen. Zij stellen elkaar helpende vragen en stimuleren elkaar tot actie. De coach heeft ook hierin een ondersteunende en begeleidende rol. Zij bewaakt het proces, de structuur, het tempo en ieders leerproces. De deelnemers zorgen voor hun eigen verslaglegging. De coach maakt geen verslag.

Essentiële elementen

- Motivatie en vrijwilligheid: leren begint bij de wil om te leren
- Veiligheid en vertrouwen: wat hier besproken wordt, blijft ook hier
- Gespreksvaardigheden: LSD: Luisteren, Samenvatten en Doorvragen
- Feedback: kunnen geven en ontvangen
- Eigenaarschap: iedere deelnemer is verantwoordelijk voor inbreng, proces en opbrengst.

Intervisie valt of staat met de inbreng van iedere deelnemer. Kom dus steeds naar een bijeenkomst met een eigen knelpunt in je werk. Formuleer dit in een heldere leervraag:

Hoe kan ik....

Kijkwijzer kennis begaafdheid en protocol

Wil je (hoog)begaafde leerlingen goede begeleiding bieden, dan is het van belang dat de signalen van begaafdheid worden opgemerkt en dat de onderwijsbehoefte van de leerling wordt vastgesteld.

	Starter	In ontwikkeling	Ik ben bekwaam
	leervraag	leervraag	
Je hebt kennis van het Protocol (hoog)begaafdheid van het SWV.			
Je hebt kennis van theoretische opvattingen over (hoog)begaafdheid en legt een relatie naar jouw onderwijspraktijk.			
Je weet wat de leer- en persoonlijkheidseigenschappen zijn van (hoog)begaafde leerlingen.			
Je gebruikt je kennis van de leer- en persoonlijkheidseigenschappen bij het (h)erkennen en begeleiden van (hoog)begaafde leerlingen.			
Je weet wanneer de Quickscan (DHH) of Signaleringslijst (SiDi 3) wordt afgenomen en doet dit als het van toepassing is in jouw groep.			
Je hebt zicht op de modules signalering en diagnostiek (DHH/ SiDi 3) en je weet welke stappen je moet zetten om deze uit te voeren.			
Je bespreekt de resultaten van signalering altijd met de intern begeleider en met de ouders van de leerling.			
Je bent op de hoogte van de mogelijke begeleidingsmaatregelen voor (hoog)begaafde leerlingen; ondersteunen, stimuleren, uitdagen (kb/ob) en/ of compacten, verrijken, versnellen (mb/bb).			
Je zet met je intern begeleider het DHH of SiDi 3 in om de onderwijsbehoefte te bepalen van de (hoog)begaafde leerling volgens eerste of tweede leerlijn (DHH) of onderdeel Diagnose (SiDi 3). Indien nodig meld je aan voor Vostok.			
Bij het prioriteren van de onderwijsbehoefte maak je gebruik van module 3 leerlingbegeleiding (alleen in DHH); educatieve behoefte; kansondersteuning en zorgbehoefte.			
Je gebruikt het DHH als bron voor richtlijnen van compacten en suggesties voor verrijken. (Module 3 leerlingbegeleiding, alleen in DHH beschikbaar.)			
Je gebruikt het DHH als bron voor pedagogische handelingssuggesties. (Module 3 leerlingbegeleiding, alleen in DHH beschikbaar.)			
Je zet module 3 Advies Vervroegde Doorstroming (leerlingbegeleiding DHH) of Stap 6.C. versnellen of vervroegde doorstroming (SiDi 3) in als versnellen wordt overwogen.			
Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:			
Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...			

Z.O.Z.

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Kijkwijzer Rijke leeromgeving Jonge kind

In een rijke leeromgeving worden talenten aangesproken en zichtbaar. Het prikkelt de ondernemingszin, inspireert tot ideeën en laat een diversiteit aan ervaringen en acties toe.

Wat valt er te zien, te ontdekken en te leren in jouw klas?

	Starter	In ontwikkeling	Ik ben bekwaam
	leervraag	leervraag	
Je hebt meer dan 8 hoeken of speel-werkplekken die de verschillende Ontwikkelingsgebieden aanspreken waardoor er in de groep een uiteenlopend spelgedrag waar te nemen is.			
Je hebt de hoeken met gevarieerd, origineel en realistisch materiaal ingericht. (bijv. een waterpas, meetlat, grote dozen of buizen in de bouwhoek of huishoek, enz.).			
Je zorgt voor ondersteunend en stimulerend materiaal in de hoeken.			
Je bedenkt activiteiten en opdrachten in het spel waardoor denkproblemen ontstaan die de leerlingen stimuleren tot het zoeken van oplossingen.			
Aan de producten/ materialen in jouw groep zie je dat je ook differentieert naar boven.			
Je bevordert dat leerlingen een actief aandeel hebben in de keuze, planning en beoordeling van het werk of spel.			
Je biedt mogelijkheden om met en zonder jou (de leerkracht) leerervaringen op te doen.			
Je biedt mogelijkheden om buiten het klaslokaal te leren.			
Je creëert een groepsklimaat dat open staat voor ideeën en plannen van leerlingen.			
In je thematisch aanbod zijn aanwijsbare activiteiten of opdrachten te vinden die het gevolg zijn van de inbreng van de leerlingen.			
Je geeft verschillende opdrachten met open resultaat, waarbij meerdere oplossingen mogelijk zijn. De leerlingen zijn vrij om een eigen vorm te kiezen of een betekenis te geven.			
Je biedt geregeld materiaal of situaties aan die de verbeeldingskracht aanspreekt. De leerlingen kunnen exploreren, experimenteren en zelf ontdekken hoe iets functioneert, zonder dat het meteen gedemonstreerd wordt.			
Je aanbod stimuleert de vindingrijkheid en creativiteit bij de leerling. Bijv. Een experimenteerhoek, techniekhoek, proefopstellingen, ontdekdozen enz.			
Je biedt geregeld complexe meervoudige spelopdrachten aan (die langer dan een dag lopen) waarbij de leerlingen verschillende stappen en fasen moeten plannen.			
Je kunt opdrachten bij het bestaande spelmateriaal bedenken die de begaafde leerling uitdaagt en stimuleert en die passend zijn bij de leereigenschappen van deze leerling.			
Je kunt betekenisvolle taalactiviteiten inzetten bij het spel en er een vervolg aangeven.			
Je kunt betekenisvolle reken- wiskundeactiviteiten inzetten bij het spel en er een vervolg aangeven.			
Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt: ... Mijn leervraag is: Hoe kan ik...			Z.O.Z.

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Kijkwijzer denkvaardigheden gebaseerd op de taxonomie van Bloom, Drost & Verra, Marzano/Kendall: <ul style="list-style-type: none"> kennis van eenvoudig naar complexe denkvragen bij leerkracht en leerling. leerlingen de stap laten maken van zelfstandig werken via zelfstandig leren naar zelfverantwoordelijk leren. Hoe zet je jezelf en je leerlingen aan het denken?	Starter	In ontwikkeling	Ik ben bekwaam
	leervraag	leervraag	
Je hebt de denkvaardigheden het afgelopen jaar regelmatig ingezet.			
Je kunt de denkvaardigheden aan een ander uitleggen.			
Je zet de denkvaardigheden in bij taal.			
Je zet de denkvaardigheden in bij begrijpend lezen			
Je zet de denkvaardigheden in bij wereldoriëntatie			
Je zet de denkvaardigheden in bij projecten/ onderzoekend leren.			
Je zet de denkvaardigheden in bij de verrijkingslessen.			
Je gebruikt de denkvaardigheden om beter en duidelijker eisen te kunnen stellen aan het verrijkingswerk.			
Je gebruikt de denkvaardigheden bij het toetsen van de kennis van je leerling.			
Je zet de denkvaardigheden in bij het formuleren van onderzoeksvragen.			
Je stelt meer complexe denkvragen die jouw leerlingen aan het denken zetten.			
Je gebruikt de denkvaardigheden om ervoor te zorgen dat jouw leerlingen de stap richting zelfverantwoordelijk leren zetten.			
Jouw leerlingen kunnen de denkvaardigheden aan een ander uitleggen.			
Jouw leerlingen zetten de denkvaardigheden in bij het formuleren van vragen en onderzoeksvragen.			
Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt: Mijn leervraag is: Hoe kan ik...			

Z.O.Z.

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Kijkwijzer Compacten & Verrijken

Compacten en verrijken van de lessen is essentieel voor (hoog)begaafde leerlingen. Het speelt in op hun leerbehoefte, sluit aan bij hun leer- en persoonlijkheidseigenschappen en hierdoor neemt hun motivatie toe.

	Starter	In ontwikkeling	Ik ben bekwaam
	leervraag	leervraag	
Je compact en verrijkt bij rekenen voor je begaafde leerling op het niveau van de eerste leerlijn.			
Je compact en verrijkt bij rekenen voor je hoogbegaafde leerling op het niveau van de tweede leerlijn.			
Je compact en verrijkt bij taal voor je begaafde leerling op het niveau van de eerste leerlijn.			
Je compact en verrijkt bij taal voor je hoogbegaafde leerling op het niveau van de tweede leerlijn.			
Je compact en verrijkt bij wereldoriëntatie voor je begaafde leerling op het niveau van de eerste leerlijn.			
Je compact en verrijkt bij wereldoriëntatie voor je hoogbegaafde leerling op het niveau van de tweede leerlijn.			
Door het inzetten van coöperatieve werkvormen zorg je ervoor dat alle leerlingen op hun niveau uitgedaagd worden			
Door het inzetten van onderzoekend leren zorg je ervoor dat alle leerlingen op hun niveau uitgedaagd worden.			
Je stelt duidelijke eisen aan het verrijkingswerk. Deze zijn ook duidelijk voor de leerling.			
Het verrijkingswerk wordt beoordeeld.			
De voortgang en de behaalde resultaten van het verrijkingswerk staan vermeld op het rapport.			
Op jouw school is er een doorgaande leerlijn op twee niveaus voor rekenen.			
Op jouw school is er een doorgaande leerlijn op twee niveaus voor taal.			
Op jouw school is er een doorgaande leerlijn op twee niveaus voor wereldoriëntatie.			
Je varieert van leerkrachtstijl bij de begeleiding van je (hoog)begaafde leerlingen bij hun verrijkingswerk.			
Het inzetten van het verrijkingswerk en jouw begeleiding bij het leerproces zetten de leerling aan tot werkelijk leergedrag.			
Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:			
Mijn leervraag is: Hoe kan ik...			

Z.O.Z.

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Kijkwijzer Rijke leeromgeving

In een rijke leeromgeving worden talentenaangesproken en zichtbaar. Het prikkelt de ondernemingszin, inspireert tot ideeën en laat een diversiteit aan ervaringen en acties toe.

Wat valt er te zien, te ontdekken en te leren in jouw klas?

	Starter	In ontwikkeling	Ik ben bekwaam
	leervraag	leervraag	
Je hebt je leeromgeving weloverwogen, verzorgd en doelgericht ingericht.			
Je hebt de ondersteunende informatie voor iedereen zichtbaar in de klas hangen en/of het is toegankelijk.			
Je zorgt ervoor dat de stimulerende en uitdagende informatie en/of materialen toegankelijk zijn.			
Je organiseert werkplekken of hoeken waar leerlingen individueel of samen kunnen werken.			
De verschillende ruimten in jouw klas zijn van elkaar afgeschermd, door looppadjes, kasten, prikborden, kamerschermen, rolgordijnen...			
Je maakt zinvol gebruik van de gemeenschappelijke ruimtes van de school.			
Je hebt de werkplekken, hoeken of kijktafels met gevarieerd, origineel en realistisch materiaal ingericht.			
Je zorgt ervoor dat de producten van de leerlingen deel uitmaken van de leeromgeving.			
Aan de producten/ materialen in jouw klas zie je dat je ook differentieert naar boven.			
Je hebt de mogelijkheid gecreëerd om ook jouw (H)B-leerlingen apart te kunnen nemen voor bijv. korte instructie, bespreken werk, reflectie.			
Jouw leerlingen zijn medeverantwoordelijk voor hun eigen leeromgeving en die van de klas.			
Jouw leeromgeving laat de leerling de stap naar zelfverantwoordelijk leren maken.			
Je ontwikkelt met collega's uit je bouw pluskasten. Het materiaal rouleert.			
Je varieert in je rol van docent (kennis overdragen), mentor (kennis aandragen) of coach (kennis bevragen) en stemt deze af op je leerling.			
Je doet interventies (opmerking, rake vraag, bijkomend materiaal, extra opdracht), zodat de leerling door gaat denken en zijn grenzen verlegt.			
Je stimuleert de leerlingen om zelf een beeld op te bouwen van hun vooruitgang en ontwikkeling (portfolio, verhalenschrift, themamapje...).			
Je laat initiatieven van leerlingen bewust gebeuren waarbij je loskomt van 'het snel even zelf doen' of 'toch maar even verbeteren' als het fout gaat.			
Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:			
Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...			Z.O.Z.

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...

Dit zie ik als belangrijkste aandachtspunt:

Mijn leervraag is: Hoe kan ik ...